

незадовільний стан справ. Люди, що почувають себе нещасними з тієї чи іншої причини, можуть відчувати підвищене роздратування і виявляти схильність до агресії.

Берковець К.М., вважає, що багато хто (але, зрозуміло, не всі) ситуації, в яких чоловік застосовує насильство проти дружини та дітей і / або піддається нападу своєї дружини, можуть починатися з емоційного вибуху, породженого негативними почуттями чоловіка або дружини до об'єкту агресії в момент її прояву. Проте, негативний імпульс, що призводить до насильства, нерідко виникає з запізненням за часом. Винятки спостерігаються лише в тих випадках, коли людина має серйозні агресивні наміри, а його внутрішні обмеження на застосування сили є слабкими.

Причини, що сприяють виникненню у членів сім'ї тих негативних почуттів, які в результаті можуть призвести до вибуху від найменшої іскри невдоволення: матеріальні проблеми, проблеми на роботі, смерть коханої людини, хвороба або ворожі дії близьких або значущих людей, нові службові обов'язки, нове місце проживання.

Онишко Ю.В. стверджує, що багато дорослих, що били дітей в пориві гніву, що виник на тлі створеного ними емоційного стресу, згодом самі соромились подібних вчинків. Мабуть, вони розуміли різницю між агресією, спрямованою на відновлення сімейного статус-кво, і емоційної агресією, викликаної зовнішніми обставинами є різниця.

Існує багато форм жорсткого поводження з дітьми і багато способів, якими воно може статися з дитиною будь-якого віку: від народження до того часу, поки дитина стане незалежною. Причиною таких випадків є дії (чи бездіяльність) дорослих. Дитина може бути поранена, покалічена, звалтована. Інші форми пов'язані з тим, що дорослі не піклуються про дитину чи не задовольняють її життєві потреби.

Висновки. Попередження домашнього насилля в умовах погіршення загальної економічної і соціальної ситуації в Україні стає надзвичайно актуальним. Воно породжує багато практичних питань етичного, гуманістичного, соціально-економічного, правового, медичного, освітнього характеру.

Кривопалова Світлана Петрівна

ВНЗ «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

Рівненський інститут

Шпак Світлана Григорівна

Кандидат психологічних наук, доцент

ВНЗ «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

Рівненський інститут

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА АДАПТАЦІЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО УМОВ БУДИНКУ ДИТИНИ

Актуальність дослідження. Сучасна державна політика захисту дитинства є складовою загальної цілісної концепції розвитку Українського суспільства, що відображено в Конституції України, Державній програмі «Освіта» (Україна XXI століття), Законі «Про шлюб та сім'ю», у змінах і доповненнях, прийнятих Верховною Радою до «Порядку усиновлення (удочеріння) дітей», Законах «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про захист дитинства» та інших нормативних документах.

Діти-сироти в процесі підростання змушені змінити ряд закладів: після року їх переводять з будинку маляти до будинку дитини, у 3 роки – з будинку дитини до дитячого будинку, у 6-7 років – до школи-інтернату. Тому проблема адаптації дитини до нових умов життя є актуальною, особливо в період переходу до нової для неї соціальної установи.

Аналіз сучасних досліджень в галузі дошкільного дитинства (Л. Артемова, А. Богущ, З. Борисова, О. Кононко, С. Ладивір, З. Плохій, Т. Поніманська, В. Оржеховська, В. Поставий та ін.) свідчить про інтенсивні пошуки вчених і практиків щодо оновлення змісту освіти й виховання дітей, реалізації особистісно орієнтованих виховних технологій, організаційно-

педагогічних умов функціонування освітніх закладів різних типів і профілів, психолого-педагогічних умов оптимального розвитку дітей у сім'ї, дошкільних закладах і школі. У всіх дослідженнях пріоритетними є особистість дитини, обґрунтування умов її розвитку. Це дало нам можливість визначити основні напрями дослідження означеної проблеми.

Мета дослідження – аналіз наукової літератури з проблеми соціально-психологічної адаптації дітей дошкільного віку до умов Будинку дитини.

Проблему гуманізації навчально-виховного процесу дітей-сиріт в умовах дитячого будинку досліджували співробітники лабораторії дошкільного виховання Інституту проблем виховання АПН України Н. Кириченко, Г. Марочко, Т. Науменко, З. Плохій, К. Стрюк. Психолого-педагогічні аспекти адаптації дітей дошкільного віку до нових умов розглядалися в працях Л. Галігузової, Т. Жаровцевої, О. Кононко, С. Мещерякової, Л. Царгородцевої, Ж. Юзвак та ін. Педагогічні умови забезпечення позитивної адаптації дошкільників простежуються в дослідженнях Н. Ватутіної, Р. Калініної, Т. Науменко. Адаптацію як проблему комплексної взаємодії медиків, педагогів, психологів і батьків досліджували А. Атанасова-Вукова, Л. Голубева, Г. Гридньова, К. Грош, М. Зейдель, В. Манова-Томова, Р. Тонкова-Ямпольська та ін.

Дослідники Л. Галігузова, С. Мещерякова, Л. Царгородцева підкреслюють, що період звикання дітей-сиріт до нових умов життя, призводить до афективних станів (страх, депресія, агресивність, апатія), втрата набутих раніше навичок (відмова від самообслуговування, від мовного спілкування тощо). Вони зазначають, що під час переходу дітей-сиріт з будинку дитини до дитячого будинку прослідковуються ті самі зміни поведінкових реакцій, що й у дітей, які вперше потрапили до дошкільного закладу: емоційна напруженість, тривожність, стурбованість, страх, депресія, агресивність. Діти з будинків дитини в період адаптації до нових соціальних умов особливо легко впадають у стан емоційного і психічного стресу, що негативно впливає як на стан їхнього здоров'я, так і на сам процес адаптації.

Проблема дослідження розвитку дітей-сиріт у контексті вказаного набуває великої значущості, оскільки впродовж багатьох десятиріч такі науковці, як Л. Божович, Л. Шелестова, С. Максименко, В. Кондрашин, Н. Кряжева, В. Назаревич, В. Тарасун, В. Мухіна відмічають невинне відставання і відхилення у повноцінному особистісному зростанні, викривлення стрижневих структур, ядра особистості цих дітей.

Висновки. Гальмування психічного й психологічного становлення дітей-сиріт сприяє не тільки дисгармонійному формуванню їх особистості. Ускладнюється спроможність адаптуватися у суспільстві, набуті необхідного рівня соціалізації. Про це свідчить низький розвиток комунікативних навичок, поведінкової варіативності і вибору стратегій поведінки, несформованість статево-рольових стереотипів, недостатність арсеналу ролей, які необхідно «відігравати» у суспільстві для ефективної адаптації до його умов й вимог. Результатом таких деформацій є наявність соціально-психологічної дезадаптованості, відхилення у поведінці, неприйняття соціуму і його норм, труднощі у створенні й збереженні власної сім'ї, вихованні власних дітей тощо.

Емоційне становлення з самого народження відбувається у прямій залежності від взаємин дитини з тими дорослими, які про неї дбають. Саме тісний взаємозв'язок з матір'ю або дорослим, що доглядає, підтримує у неї відчуття стабільності світу, неперервності власного існування у ньому, сприяє формуванню «базової довіри» до світу і власних можливостей, тобто дозволяє закласти основи для розвитку емоційно здорової зрілої особистості.

Адаптація соціальна – інтегративний показник стану дитини який відображає її здатність адекватно сприймати навколишню дійсність, ставиться до людей, подій вчинків, вчитися спілкуватися, відпочивати регулювати поведінку відповідно до сподівань інших.

Соціальна дезадаптація розглядається як порушення комунікативної взаємодії, що знижує ефективність роботи психічних процесів та функцій і поступово впливає на всі рівні адаптації. Порушення адаптаційних механізмів в новому середовищі безумовно впливає на розумову, емоційну та поведінкову сферу. Порушення адаптації як джерела активності, знижує процес пристосування та розвитку, що порушує гармонійний баланс особистості.